

خورشید پنهان

نیمه شعبان سال ۱۴۱۷ هـ . ق.

اداره كل فرهنگ و ارشاد اسلامي استان قم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خورشید پنهان

نیمه شعبان سال ۱۴۱۷ ه. ق.

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قم

فهرست

۵ مقدمه
۹ آشنایی اجمالی
۱۳ حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> در آینه روایات
۱۵ فلسفه غیبت
۱۷ غیبت صغری
۱۸ نواب و سفیران چهارگانه حضرت مهدی <small>علیه السلام</small> در دوره غیبت صغری
۱۹ غیبت کبری
۲۰ آثار و برکات خورشید پنهان
۲۵ ظهور مهدی تحقق وعده الهی
۲۸ انتظار فرج
۳۲ انتظار فرج از دیدگاه امام خمینی <small>ره</small>
۳۵ انتظار فرج از دیدگاه حضرت آیه الله العظمی خامنه ای مد ظله العالی
۳۶ ویژگیها و خصال بارز منتظران راستین حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۳۷ وظایف مردم در دوران غیبت

خدایا، بار الهاء، معبودا،
یا نور، یا نور النور، یا نور فوق کل نور
این بنده ناتوان و بی مقدار از کدام رسوایی خود شکوه کند،
بر فراق تو نتواند صبر کند،
معبودا! شب ظلمانی خاک را دریاب
و آفتاب جمال خورشید را بر ما بتابان
برای درک باران خورشید به انتظار نشستهایم
دل تشنه‌ای دارم ای عشق
مرا زنده کن زیر بارش باران عشق
صدایم کن ای عشق
چرا که من قطره‌ام

قطره‌ای اندک در مقابل دریای بیکران ولایت
قطره‌ها لحظه به لحظه به جوی و در نهایت به دریا ملحق می‌شوند
قطره دریاست اگر با دریاست
ورنه قطره قطره و دریا دریاست.
اینک من و حسرت دوری از دریا
به امید رهایی از ذلت نفس
و نشستن بر بلند جایگاه عزت روح
رهایی از کویر معاصی و نشستن در گلزار سبز حسنات.
بار الها!

لطفی نما تا اسیر جهل و نادانی‌ام نگردم
گوشم به اندرزهای ولایت بسته نماند
از گلستان سبز ولایت گل بچینم
و با سحاب رحمت امامت هم نواگردم.

آمین یا رب العالمین

مقدمه:

﴿ ما در انتظار رؤیت خورشیدیم ﴾

امام خمینی علیه السلام

با تأمل و تعمق در احکام و دستورات اسلامی چنین بدست می‌آید که اسلام به عنوان دین فطرت و پاسخگوی تمامی نیازهای بشر، تشکیل حکومت را یکی از اهداف اساسی خود قرار داده است. اسلام همانگونه که از عبادت و معارف و اخلاق سخن می‌گوید از معاملات و سیاست و اقتصاد نیز سخن به میان آورده است. لذا احکام اسلامی تنها منحصر به امور عبادی و وظایف فردی نیست بلکه آنچه مربوط به امور دنیوی و اخروی او باشد در اسلام بیان شده است. در صدر اسلام بعد از هجرت مسلمانان از مکه به مدینه، در همان لحظات اول پیامبر اکرم زمینه‌های تشکیل دولت اسلامی را

فراهم آورد و با انجام اموری از جمله عقد پیمان برادری میان مهاجرین و انصار، پایه‌های دولت اسلامی را پی‌ریزی نمودند و مسجد را به عنوان پایگاه و هسته اصلی تجمع مسلمانان معرفی نمود، حدود اسلام را به اجرا در آورد، برای جمع‌آوری زکات و مالیات و اداره امور مسلمین فرماندار و والی به شهرها و قبایل اعزام نمود، برای دعوت به اسلام، به شهرهای مختلف مبلغ اعزام کرد و ... بعد از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز امامان معصوم در راستای همان هدف مقدس یکی پس از دیگری هدایت و رهبری امت اسلامی را به عهده گرفتند تا زمان حضرت بقیه الله الاعظم که حکومت جهانی بدست با کفایت آن حضرت برقرار خواهد شد. و در حال حاضر در زمان غیبت کبری که مردم نمی‌توانند در هنگام بروز مشکلات و در مسایل دینی و مذهبی و موارد مختلف دیگر به ائمه معصومین علیهم السلام مراجعه کنند ناگزیر بر عهده فقهای است که عمر خود را به تحقیق و تفحص در علوم اسلامی و اصول فقهی گذرانده‌اند، فقیهانی که خود حضرت ولی عصر (عج) مردم را به آنها ارجاع داده است، از سوی دیگر بر مردم نیز لازم است در مسایل دینی و فقهی که خودشان متخصص نیستند به فقها مراجعه کنند.

فقهای جامع شرایط در هر عصر و زمانی پاسداران اصیل اسلامند و عهده‌دار ارشاد مردم و دعوت آنان به سوی تعالیم الهی و

خارج ساختن آنها از ظلمات به سوی نور هستند.

یکی از وظایف فقها را می‌توان حکومت دانست که در این میان حضرت امام خمینی (ره) آن امام راحل و زاهد توانست با یاری امت شهید پرور و مؤمن اسلامی، در کشور جمهوری اسلامی ایران حکومت اسلامی را تشکیل بدهد.

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قم این افتخار را دارد که در ظلّ عنایات خاصه خاتم الاوصیاء یگانه منجی عالم بشریت حضرت بقیة الله الاعظم ارواحنا فداه در ایام میلاد با سعادت و مبارکش، از دو سال پیش، مراسم جشن و سرور باشکوهی را برگزار نماید. در سال ۷۳ این اداره کل با همکاری و مساعدت هیأت امنای محترم مسجد مقدس جمکران به مدت یک هفته مراسم باشکوهی در مسجد مقدس جمکران برگزار نمود که مورد استقبال فراوان و بی‌نظیر عاشقان اهل بیت عصمت و طهارت خصوصاً حضرت ولی عصر (عج) قرار گرفت.

در سال ۷۴ به منظور تحت پوشش قراردادن مراکز فرهنگی دیگر و گسترش مراسم جشن و سرور با هدف ولایت و انتظار، این اداره کل با هماهنگی کانونهای فرهنگی مساجد مراسم با عظمتی را در مساجد مختلف شهر برگزار نمود. در سال جاری نیز با عنایت به اهمیت و جایگاه خیابان چهارمردان قم که در ایام میلاد با سعادت آن

حضرت، حدود ۴۰۰ هزار نفر در آن تردد می‌نمایند در نظر دارد مراسم با عظمتی را در گلزار شهدای عزیز و گلگون کفن برگزار نماید تا ضمن بزرگداشت میلاد مسعود و پربرکت مهدی فاطمه (عج) از ارواح طیبه و تابناک شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی نیز کسب فیض نموده و حظّ و بهره‌ای را نصیب خویش سازیم.

حجت الله فیروزی

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قم

بِسْمِ اللَّهِ

آشنایی اجمالی

دوازدهمین سپهر کوکب ولایت و امامت حضرت حجة بن الحسن المهدی صلوات الله علیه و علی آبائه در خجسته سحر گاهان شب جمعه نیمه ماه شعبان المعظم سال ۲۵۵ قمری مطابق با ۸۶۸ میلادی در شهر سامرا در خانه امام حسن عسگری علیه السلام همچون قمری درخشان از افق ولایت طلوع نمود و جهان اسلام را منور و درخشان ساخت.

پدر گرامی او پیشوای یازدهم حضرت امام حسن عسگری علیه السلام است و مادر بزرگوارش به نام «نرجس» که «سوسن» و «صیقل» نیز نامیده شده است. نرجس خاتون دختر «یوشعا» پسر قیصر روم و از نسل شمعون یکی از حواریین حضرت عیسی علیه السلام بوده است و آن بانوی بزرگوار چنان با فضیلت بود که حکیمه خواهر امام هادی علیه السلام که

خود از بزرگ بانوان خاندان امامت بوده است او را سیده خود و خانواده خود و خود را خدمتگزار او خطاب کرده است.^۱ پیشوایان معصوم ما پیروان خویش را از ذکر نام حضرت بقیه الله الاعظم علیها السلام نهی کرده و همین قدر فرموده اند که آن حضرت هم نام پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله (م - ح - م - د) و کینه او نیز کینه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله است. و جایز نیست نام اصلی او را آشکارا بر زبان جاری کنند تا هنگامی که ظهور فرماید.

مشهورترین القاب آن حضرت: مهدی، حجت، بقیه الله و قائم است.

از آنجایی که آن حضرت به هر امر مبهم و پیچیده ای هدایت می شوند او را «مهدی» نام نهادند و چون هرگاه ملائکه الله و مسند نشینان عالم ملکوت بر اثر جور و ظلم ستم پیشگان در زمین - به قزع افتاده و به خروش می آیند - خداوند متعال پرده از چشمانشان بر می افکند و نور مقدس حضرت مهدی علیه السلام را نشانشان می دهد که به عبادت حضرت حق قیام نموده و می فرماید «بِذَلِكَ الْقَائِمِ أَنْتَقِمُ» (به واسطه آن قائم انتقام می گیرم) به آن حضرت «قائم» می گویند.^۱

در آن زمان که پروردگار متعال کاروان هستی را به حرکت انداخت

۱- علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲ و ۱۲.

۱- اصول کافی ج ۱، ص ۳۳۲، باب نهی از اسم.

و پیامبران و حجتهای الهی در هر زمان زمام این قافله را بدست گرفته و به سوی خدا و وادی توحید سوق می دادند و در این راه سخت ترین شکنجه ها و آزارها را متحمل می گشتند و آنگاه که در سرزمین خونین کربلا بزرگ پاسدار اسلام حجت بالغه الهی و پاره تن رسول خدا و امیرالمؤمنین علیه السلام و فاطمه علیها السلام حسین علیه السلام با یاران و همراهان وفادارش مظلومانه به شهادت رسیدند و بالاخره تا این زمان که در راه اعتلای اسلام و پاسداری از مکتب نبوت و ولایت و جمهوری اسلامی ایران خون هزاران شهید به خون خفته زمین را سیراب کرده و خواهد نمود ملک و ملکوت در انتظار بوده و هستند که آن ذخیره الله در عالم هستی و آن بقیة الله آخر الزمان بنا بر وعده تخلف ناپذیر خدای سبحان که فرمود: «و نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»^۱ با دست یداللهی خود ذوالفقار انتقام از نیام برکشد و ظالمان و گردنکشان و دشمنان خداوند را از دم تیغ بگذارند و زمین را از لوث وجودشان تطهیر فرماید.

همان امامی که چون شهابی درخشان در دل تیره ترین شب بشریت می آید - آن قائمی که عمame محمد صلی الله علیه و آله بر سر - پیراهن محمد صلی الله علیه و آله در بر - قرآن محمد صلی الله علیه و آله در سینه - و شمشیر علی علیه السلام در دست امامی که با مهر زهرا، صبر حسن، شجاعت حسین، عبادت

۱-سوره ناص، آیه ۵.

سجاد، علم باقر، صدق صادق، بردباری کاظم، رضای رضا، جود جواد، هدایت هادی و هیبت عسگری علیهم السلام می آید.

عزیزی که تمام پیامبران را در خویش دارد - همچون آدم - آدمیتی نور را بنیاد می نهد. چون نوح با کوله بار صدها سال درد و ستمکشی بر پشت - خدا را بر کافران می خواند چون ابراهیم ندای توحید سر می دهد و بتها را سرنگون می کند - چون موسی علیهم السلام بر فرعونیان ستمگر می شورد - چون عیسی علیهم السلام انسانیت مرده را زنده می سازد و چونان محمد صلی الله علیه و آله صلاهی فلاح عالمیان بر می دارد - قیامت که هم سنگ قیامت است قیامت دنیا را بر می انگیزد - و ظهورش که مظهر دیانت است دین را بر جهان حکمفرما می سازد - دستانش که شاخه های پر باد درخت امامت است زمین را به آسمان پیوند می زند. چون سر بر می دارد هدایت قیام می کند و چون بر می خیزد ضلالت به خاک می افتد - آغازش پایان جباران و مرگ نامردمی هاست غیبتش شب یلدای مشتاقان ستمدیده او و ظهورش صبح راستین محبان به جان رسیده اوست. ژرفای معنای ناشناخته خلافت انسان را بر جهانیان آشکار می سازد و سیطره حکومت الله را به اذن خدا بر جهان تثبیت می کند. و سرانجام اوست که کاروان دین را به سر منزل مقصود می رساند و بر رسالت پیامبران و زحمات آنان وصول و حصول می بخشد.^۱

۱- اقتباس از کتاب پیشوای دوازدهم از هیأت تحریریه مؤسسه در راه حق.

حضرت مهدی (عج) در آینه روایات

در زمینه‌های گوناگون زندگی حضرت مهدی (عج)، روایات و اخبار زیادی در کتابهای شیعه و سنی رسیده است. قطعیت این احادیث به گونه‌ای است که علاوه بر علمای شیعه گروهی از علمای اهل تسنن نیز به تواتر و قطعی بودن آنها تصریح کرده‌اند.

اینک به فهرست موضوعی و تعداد روایات رسیده نظر می‌افکنیم:

۱- روایات درباره بشارت به ظهور حضرت مهدی (عج)، ۶۵۷ روایت

۲- روایات درباره این که مهدی علیه السلام از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

است ، ۳۸۹ روایت

۳- روایات درباره ولایت حضرت مهدی (عج) ، ۲۱۴ روایت

۴- روایات درباره این که او از فرزندان امام علی علیه السلام است ، ۲۱۴ روایت

۵- روایات درباره این که او از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام است ، ۱۹۲

روایت

۶- روایات درباره این که او نهمین فرزند از فرزندان امام حسین علیه السلام

است ، ۱۴۸ روایت

۷- روایات درباره این که او از فرزندان امام زین العابدین علیه السلام است ،

۱۸۵ روایت

۸- روایات درباره این که او از فرزندان امام باقر علیه السلام است ، ۱۰۳ روایت

- ۹- روایات درباره او از فرزندان امام صادق علیه السلام است ، ۱۰۳ روایت
- ۱۰- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که از فرزندان امام کاظم علیه السلام است ، ۱۰۱ روایت^۱
- ۱۱- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که از فرزندان امام رضا علیه السلام است ، ۹۵ روایت
- ۱۲- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که از فرزندان امام جواد علیه السلام است ، ۹۰ روایت
- ۱۳- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که از فرزندان امام هادی علیه السلام است ، ۹۰ روایت
- ۱۴- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که از فرزندان امام حسن عسگری علیه السلام است ، ۱۴۶ روایت
- ۱۵- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که اسم پدرش حسن است ، ۱۴۷ روایت
- ۱۶- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که زمین را پر از عدل و داد می‌کند ، ۱۳۲ روایت
- ۱۷- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که دارای غیبت طولانی است ، ۹۱ روایت

۱- از آن جمله در سجزی صاحب کتاب «مناقب الشافعی» متوفای سال ۳۶۳ هجری قمری می‌گوید: در اخبار مربوط به حضرت مهدی علیه السلام که از رسول گرامی اسلام نقل شده، به حدّ تواتر رسیده است». ر.ک: «المهدی المنتظر»، ص ۸۵

۱۸- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که دارای عمر طولانی است، ۳۱۸ روایت

۱۹- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که بعد از ظهورش اسلام عالمگیر می شود، ۴۷ روایت

۲۰- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که دوازدهمین امام از ائمه اهل بیت است، ۱۳۶ روایت

۲۱- روایات درباره حضرت مهدی (عج) که اسم و کنیه اش مانند اسم و کنیه پیامبر ﷺ است، ۴۸ روایت

۲۲- روایات درباره این که اولین امام، علی علیه السلام و آخرین امام، حضرت مهدی علیه السلام است، ۵۸ روایت

فلسفه و اسرار غیبت حضرت مهدی علیه السلام

از آنجایی که خداوند متعال حکیم مطلق است و تمام کارهایش مطابق حکمت است می توان اظهار داشت مسئله غیبت حضرت ولی عصر (عج) یکی از رازهای غیبی خدای سبحان است و آگاهی بر حقیقت و اسرار آن فراتر از توان و ظرفیت فکر بشری است اما با استناد به براهین عقلی و نقلی می توان استنباط نمود که تمامی افعال الهی مشتمل بر حکمتها و مصالحی است که تضمین کننده سعادت و رستگاری آدمی می باشند.

هر چند اصول اساسی اسلام و احکام سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و تعالیم دیگر آن در طول رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامت امامان معصوم علی رغم فشار طاغوتیان و مخالفان - تبیین و تدوین گردید اما از سوی مردم جهان برای تحقق حکومت الهی آمادگی وجود نداشت بدین معنا که اگر مردم جهان آماده پذیرش این حکومت بودند آن حضرت غایب نمی شد و حکومت عدل اسلامی را در سراسر جهان برقرار می نمود لذا هر چند غیبت آن حضرت بر اساس حکمت الهی صورت گرفته است اما بنا بر فرمایش مرحوم خواجه نصیرالدین طوسی: غیبت حضرت مهدی علیه السلام نه از خدای سبحان است و نه از آن حضرت سه علت آن از مردم و مکلفین است و آن - غلبه خوف و تمکین نداشتن مردم از امام است و موقعی که سبب غیبت زایل گردد ظهور واقع می شود.^۱

البته معنای اینکه مردم موجب غیبت حضرت ولی عصر علیه السلام شده اند این نیست که آنها به این گناه آلوده اند بلکه مراد حد نصابی است که برای ظهورش لازم است هر چند بسیاری از شایستگان همیشه آماده ظهور آن حضرت بوده و هستند اما جامعه در حد نصاب خود این آمادگی را ندارد، و اجتماعی که آمادگی نداشته باشد و پیش از موعد مقرر امر ظهور حضرت بوقوع بپیوندد احتمال قتل

۱- کتاب پیشوای دوازدهم از هیأت تحریریه مؤسسه در راه حق، ص ۳۵.

ایشان می‌رود و به انجام مأموریت الهی خود موفق نمی‌گردد.

یکی دیگر از اسرار و فلسفه غیبت امام زمان علیه السلام آزمایش مردم است چنانکه می‌دانیم یکی از سنتهای الهی آزمایش بندگان و انتخاب صالحان و گزینش پاکان است - از طریق آزمایش، بندگان خدا در پرتو ایمان و صبر و تسلیم خویش در پیروی از اوامر خداوند منان تربیت یافته به کمال می‌رسند و استعدادهای نهفته آنان شکوفا می‌گردد. در اثر غیبت حضرت مهدی علیه السلام مردم آزمایش می‌شوند و گروهی که ایمان استواری ندارند باطنشان ظاهر می‌شود و دستخوش شک و تردید می‌گردند و کسانی که ایمان در اعماق قلبشان ریشه دوانده است به سبب انتظار ظهور آن حضرت و ایستادگی در برابر شداید پخته‌تر و شایسته‌تر می‌گردند و به درجات بلندی از اجر و پاداش الهی نایل می‌گردند.

غیبت صغری

حضرت مهدی علیه السلام دو غیبت داشتند. غیبت صغری و غیبت کبری - پس از شهادت امام یازدهم علیه السلام از سال ۲۶۰ هجری قمری تا سال ۳۲۹ حدود ۶۹ سال دوره غیبت صغری بود البته طبق نظر بعضی، از جمله آیت الله سید محسن امین در کتاب اعیان الشیعه مدت غیبت صغری را ۷۴ سال دانسته‌اند چرا که مبداء آن را زمان ولادت حضرت

مهدی علیه السلام حساب کرده‌اند.

در غیبت صغری رابطه مردم با امام بطور کلی قطع نشد و هر فردی از شیعه می‌توانست به واسطه نواب خاص آن حضرت، مشکلات و مطالب خود را به امام رسانده و پاسخ دریافت دارند.

دوره غیبت صغری در حقیقت دوران آمادگی برای غیبت کبری بود چراکه اگر غیبت کبری یکباره و ناگهان رخ می‌داد احتمال انحراف افکار می‌رفت لذا غیبت صغری موجب شد تا شیعیان، با غیبت امام انس بگیرند و با وظایف خود در دوران غیبت آشنا شوند. شایان ذکر است که بعد از امام هشتم امام رضا علیه السلام - دیگر امامان معصوم علیهم السلام برای همگان ظاهر نمی‌شدند بلکه فقط برای خواص شیعه آنهم در موارد خاص ظاهر می‌شدند حتی پاسخ سوالات و حل مسائل آنها را غالباً از پشت پرده انجام می‌دادند تا شیعیان را برای غیبت حضرت ولی عصر (عج) آموزش دهند و آماده سازند.

نواب و سفیران چهارگانه حضرت مهدی علیه السلام

در عصر غیبت صغری

در زمان غیبت صغری چهار تن از بزرگان شیعه سفیر و نایب خاص و وکیل حضرت ولی عصر علیه السلام بودند که با امام در ارتباط بوده و پاسخ‌های امام را به مردم می‌رساندند که سفارت این چهار نفر

سفارت مطلق و عام بوده است هر چند افراد دیگری نیز در موارد خاص سفارت داشتند نوّاب چهارگانه حضرت مهدی علیه السلام عبارتند از:

- ۱- ابوالحسن علی بن محمد سمري
- ۲- ابوالقاسم حسين بن روح نوبختي
- ۳- ابو جعفر محمد بن عثمان بن سعيد عمري
- ۴- ابو عمر و عثمان بن سعيد عمري

غیبت کبری:

خداوند متعال غیبت حضرت ولی عصر علیه السلام به دو گونه قرار دارد.

- ۱- غیبت کوتاه به نام غیبت صغری جهت آمادگی برای غیبت طولانی و کامل.
- ۲- غیبت بزرگ و طولانی به نام غیبت کبری - تا بدین ترتیب پیروان اهل بیت علیهم السلام اعتقاد قلبی خود را نسبت به امام خویش از دست ندهند و در طول غیبت به خود سازی پردازند و به وظایف مذهبی خود عمل نموده تا زمان فرمان الهی در مورد ظهور و قیام امام زمان علیه السلام در رسد و به سعادت و نجات کامل نایل آیند.

غیبت کبری با بسته شدن باب مکاتبات و پایان یافتن دوران غیبت صغری آغاز شده و تا به امروز ادامه داشته و تا فرا رسیدن روز موعود و خروج کعبه موعود با شمشیر، ادامه خواهد داشت.^۱

۱- اقتباس از کتاب پیشوای دوازدهم، از هیأت تحریریه مؤسسه در راه حق، ص ۳۹.

آثار و برکات غیبت خورشید پنهان

با سخن درباره غیبت طولانی امام عصر علیه السلام این پرسش رخ نمایان می‌کند که: فایده وجود امام در دوران غیبت چیست؟

در پاسخ به این پرسش؛ نحوه بهره‌مندی انسانها از وجود امام زمان (عج) در عصر غیبت، به بهره‌مندی از خورشید پشت ابر تشبیه شده است؛ چنان که در سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله و امام صادق علیه السلام و نیز در توضیح صاحب الامر علیه السلام توسط محمد بن عثمان (دومین نایب خاص حضرت) برای اسحاق بن یعقوب آمده است.^۱

در توضیح این تشبیه باید یاد آوری کنیم که: خورشید دارای دو نوع نور افشانی است:

۱- نور افشانی آشکار و مستقیم، که در آن اشعه خورشید به خوبی دیده می‌شود و آثار حیات بخش خورشید در رشد و نمو موجودات، تولید گرما و ... به طور مستقیم هویدا است.

در این صورت، ابر بسان شیشه مات، نور مستقیم خورشید را گرفته، با پخش آن بسیاری از آثار تابش خورشید نیز - مانند: تولید گرما، رویش و رشد گیاهان، تولید انرژی لازم برای حرکت و حیات، به بار نشستن درختان، خندیدن شکوفه‌ها و شگفتی گلها ... - وجود خواهد داشت. لذا، در تشبیه امام عصر (عج) در زمان غیبت به

۱- ر.ک: بحار، ج ۵۲، ص ۹۳ و ج ۳۶، ص ۲۵۰.

خورشید پنهان در پشت ابر نکاتی استفاده می‌شود که برخی از آنها عبارتند از:

الف) همان گونه که مردم از نور و گرمای خورشید - هنگامی که پشت ابر است - به کلی محروم نیستند، از نور وجود و معنویت خورشید ولایت نیز به کلی محروم نمی‌باشند.

ب) پنهان شدن خورشید از ناحیه خورشید نیست، بلکه به دلیل ابرهاست که میان دیدگان انسانها و خورشید فاصله می‌شوند، غیبت امام زمان (عج) نیز از ناحیه او نیست بلکه موانعی در کار است که وجود قدرتهای ستمگر از یک سوی، و از سوی دیگر، عدم آمادگی روحی و فکری توده‌های مردم از آن جمله‌اند.

ج) خورشید برای همیشه پشت ابر باقی نخواهد ماند، و پنهان شدن آن در پشت ابر نباید مایه یأس و ناامیدی گردد؛ همچنین نباید در اثر طولانی شدن غیبت امام عصر - ارواحنا فداء - از ظهور او مأیوس گردید، بلکه باید با امید به ظهور او خود را برای بهره‌مند شدن از نور وجود او به طور کامل آماده ساخت.

علاوه بر آن، اشعه معنوی وجود امام، هنگامی هم که در پشت ابرهای غیبت پنهان است، دارای آثار گوناگونی است که با وجود متوقف شدن کلاس تعلیم و تربیت و رهبری مستقیم، فلسفه وجودی او را آشکار می‌سازد. برخی از این آثار عبارت است از:

۱- واسطه فیض الهی

روایات رسیده در موضوع امامت، و نیز دلایل ارائه شده از سوی متکلمان و دانشمندان اسلامی، نشانگر این است که: امام علیه السلام قلب عالم وجود، هسته مرکزی جهان هستی و «واسطه فیض» بین عالم و آفریدگار عالم است و از این جهت حضور و غیبت او تفاوتی ندارد. امام، جان جهان و جهان به وجود او بستگی دارد. و اگر او - گرچه به صورت ناشناس - در جهان نباشد، جهان هستی در هم فرو می ریزد. چنان که امام صادق علیه السلام فرمود:

«لَوْ بَقِيَتْ الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ لَسَاخَتْ»^۱؛ اگر زمین بدون وجود امام بماند، ساکنان خود را در کام خود فرو می برد.

۲- پاسداری از دین

با گذشت زمان و آمیزش سلیقه‌ها و افکار شخصی و برداشتهای ناصواب از متون دینی و نیز دراز شدن دست تحریف مفسده جویان به سوی تعالیم آسمانی، اصالت پاره‌ای از قوانین الهی از دست می رود و دین دستخوش تغییرات زیانبخش می گردد. برای آن که اصالت آیین الهی حفظ گردد و جلوی تحریفات، تغییرها و خرافات گرفته شود، باید این رشته به وسیله یک پیشوای

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۱۷۹.

معصوم ادامه یابد.

امیر المؤمنین علیه السلام در یکی از سخنان خود در مورد لزوم وجود رهبران الهی در هر عصر و زمان، فرمود:

«خدایا چنین است، هرگز روی زمین از قیام کننده‌ای با حجت و دلیل، خالی نمی‌ماند، خواه ظاهر و آشکار باشد و خواه بیمناک و پنهان، تا دلایل و اسناد روشن الهی از بین نرود و به فراموشی نگراید...»

۳- امید بخشی

در میدانهای نبرد، تمام کوشش سربازان زنده و فداکار معطوف این امر است که پرچم سپاه، در برابر حملات دشمن همچنان در اهتزاز، و وجود فرمانده لشکر در مقرر فرماندهی حفظ باشد، و متقابلاً سربازان دشمن دائماً می‌کوشند پرچم آنها را سرنگون ساخته، خبر قتل فرمانده را در میان سپاه پخش سازند، چرا که برقرار بودن پرچم و زنده بودن فرمانده، مایه حیات و دلگرمی، حرکت، نظم و آرامش سربازان و تلاش و کوشش مستمر آنهاست و از گرد و غبار یأس و نومیدی بدورند.^۱

از این رو، عقیده به وجود امام زنده - هر چند آشکارا در میان مردم

۱- نهج البلاغه، کلمات قصار، شماره ۱۴۷، شرح عبده.

نباشد - مایه دلگرمی و عدم احساس تنهایی است، و اثر روانی این عقیده در روشن نگهداشتن چراغ امید در دلها و وادار ساختن افراد به خود سازی آمادگی برای آن قیام بزرگ جهانی، کاملاً قابل درک است.^۱

حضرت ولی عصر(عج) در نامه خود به سفیر دؤمش محمد بن عثمان می نویسد: اما در مورد علت غیبت خدای تبارک و تعالی می فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده اید هرگز نپرسید از مسایلی که اگر فاش شود شما را اندوهگین سازد» - هر یک از پدران من بیعتی از طاغوت‌های زمان به گردن داشت ولی من هنگامی ظهور خواهم نمود که بیعت احدی از طاغوتها برگردنم نباشد - و اما کیفیت انتفاع مردم از وجود من در زمان غیبت همانند انتفاع آنها از خورشید است هنگامی که ابرهای تیره آن را بپوشاند و من امان هستم برای اهل زمین - همان گونه که ستارگان برای اهل آسمان امان هستند - و در رابطه با تعجیل فرج - بسیار دعا کنید که فرج شما نیز به آن بسته است و سلام بر کسی که از هدایت پیروی کند.^{۱۱}

همان طوری که خورشید پشت ابر فایده‌های فراوانی دارد که این فایده‌ها به ما و همه جانداران می‌رسد - وجود مقدس حضرت مهدی

۱- ر.ک: مهدی انقلابی بزرگ، ص ۲۵۵ - ۲۵۹ - سیره پیشوایان، ص ۷۱۶ - ۷۲۱.

۱۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۲.

سلام الله عليه نیز چنین است که خود در پشت پرده غیبت نهان است ولی در همه حال ناظر و شاهد بر اعمال و رفتار ماست. برای لغزشها و اشتباهات ما طلب آمرزش می‌کند - رفع گرفتاریها را از خدا می‌خواهد.

از فواید وجود مقدسش این است که به برکت دعاهاى آن حضرت بسیاری از بلاها دفع می‌شود و به یمن وجود مبارکش مضمون عنایات و مراحم خاصه خدای مَنان قرار می‌گیریم اگر چه خود از نظرها پنهان است.

از دیگر فواید وجود مبارک آن حضرت این است که او اسوه و الگوی ما انسانهاست و تلاش می‌کنیم که از خط او که صراط مستقیم است منحرف نشده و به خط دیگری نگرانیم و در تمام حالات و شرایط از وجود مبارکش تبعیت و پیروی کنیم.

ظهور مهدی (عج) تحقق وعده الهی

با نگاهی هر چند گذرا به آیات و روایاتی که درباره آینده بشریت وارد شده است، در می‌یابیم که به ظهور مهدی (عج) در آخر الزمان بشارت داده شد تا هر گونه ستم و بیدادگری، تعصبات و قوانین بر گرفته از هواهای نفسانی و عبودیت غیر الهی را از جامعه انسانی بزدايد و صالحان را پیشوای مردم و وارث حکومت زمینیان قرار دهد.

ظهور حضرت مهدی (عج) و تشکیل حکومت عدل جهانی، تحقق بخش همان وعده‌ای است که خداوند به مؤمنان داده است؛ چه این که از برخی آیات قرآنی، استظهار می‌شود که بالاخره زمانی خواهد رسید که یک حکومت عدل الهی بر جهان گسترده می‌شود و در ذیل این آیات قرآنی، روایاتی وارد شده که مقصود، زمانِ امام عصر (عج) می‌باشد و یا این که دست کم، مصداق تامّ این وعده در زمان آن امام تحقق می‌یابد، برخی از آن آیات عبارتند از:

۱- آیه ۵۵ سوره‌ی «نور»:

«وَعَدَاللّٰهِ الَّذِیْ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَّعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَیَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْاَرْضِ کَمَا اِسْتَخْلَفَ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَّ لَیُمْکِنَنَّ لَهُمْ دِیْنَهُمُ الَّذِیْ اَرْضَوْا لَهَا وَّ لَیُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اٰمٰنًا...»؛

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پا بر جا و ریشه دار خواهد ساخت؛ و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند...».

۲- آیه ۵ سوره ی «قصص»:

«وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»

ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را
پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم.

۳- آیه ۱۰۵ سوره «انبیاء»:

«وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ»

در «زبور» بعد از «ذکر» (تورات) نوشتیم: «بندگان
شایسته‌ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد!».

۴- روشنترین آیات در این زمینه، این آیه است که در سه سوره از
قرآن (توبه / ۳۳، فتح / ۲۸، صف / ۹) آمده است:

«هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ...»
«او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد،
تا آن را بر همه‌ی آیین‌ها غالب گرداند...».

ناگفته نماند که غلبه اسلام به طور کامل تا حال تحقق نیافته است.

البته در زمان پیامبر اسلام ﷺ غلبه نسبی در منطقه خاصی از زمین

برای اسلام پیدا شد ولی به گونه‌ای نبود که بتوان گفت اسلام بر همه ادیان و پیروان اسلام بر پیروان سایر ادیان غالب شدند، پس این وعده، مصداق پیدا نکرده است. روایات متواتری از شیعه و سنی در دست است که بیانگر تحقق حکومت عدل جهانی به دست مبارک حضرت مهدی (عج) می‌باشد.^۱

انتظار فرج

«فَرَج» به معنای نصرت و پیروزی است. مقصود از «انتظار فرج»، انتظار نصرت و پیروزی حکومت عدل علوی بر حکومت‌های کفر و شرک و بیداد است.

«منتظران فرج»، کسانی‌اند که در انتظار تحقق یافتن عدل گستر حضرت مهدی علیه السلام نشسته‌اند و به طور جدّ خواهان تشکیل چنین حکومتی می‌باشند و خود عامل به عدل و داد و گریزان از ستم و تباهی‌اند. در روایات آمده است: «... اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ، مِنَ الْفَرَجِ»^۱؛ انتظار فرج، خود فرج است؛ زیرا کسی که حقیقتاً منتظر فرج و ظهور حجّت خدا و تأسیس حکومت عدل گستر اوست، زندگی خود را بر پایه عدل و داد استوار می‌سازد. حضور و غیبت امام علیه السلام در نحوه رفتار

۱- ر.ک: راهنما شناسی، استاد مصباح، ص ۴۰۶ - ۴۰۵.

۱۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۸.

و سیر و سلوک چنین شخصی تفاوت ندارد و پیش از تشکیل حکومت جهانی، او چنین حکومت عدلی را در زندگی خود پایدار ساخته است.

انتظار فرج، تعهد آفرین و مسؤولیت ساز است و بابتی تفاوتی و بی اعتنایی به سرنوشت بشر و حقیقت و فضیلت منافات دارد. منتظران واقعی ظهور حضرت مهدی علیه السلام نسبت به آنچه که در جوامع بشری می‌گذرد، بی تفاوت نیستند و دست روی دست نمی‌گذارند و با تصور خام، به امید ظهور امام زمان (عج) ساکت نمی‌نشینند تا همه اصلاحات بعد از ظهور حضرت صورت پذیرد. بلکه با تهباً و آمادگی لازم به اصلاح جامعه، اقدام عملی جهت برپایی حکومت عدل، می‌پردازند.

منتظران حقیقی، با درک مفهوم بلند «انتظار فرج» و اجر و پاداش منتظران، زمنیه تشکیل حکومت جهانی را فراهم می‌کنند. آنان با ایثار جان و مال، و تحمل اسارت و سختی به استقبال «ظهور خورشید» می‌روند. آری، اینان که اکنون در جامعه اسلامی و انقلابی ما، با نام مقدس «بسیجی»، «آزاده»، «جانباز و معلول»، «خانواده شهید و مفقود» و «رزمنده» و... حضور دارند، در عمل ثابت کردند که آماده پذیرایی «مهدی آل محمد علیهم السلام» هستند و برای دیدار طلعت یار لحظه شماری می‌کنند. اینان به خوبی دریافته‌اند که انتظار فرج یعنی:

- ۱- معرفت امام معصوم علیه السلام؛
- ۲- ایمان به امامت و رهبری الهی؛
- ۳- عشق به عدالت و ارزشهای انسانی؛
- ۴- امید به آینده‌ای روشن و نوید بخش؛
- ۵- تلاش و زمینه سازی برای برقراری حکومت دینی و عدل‌گستر؛
- ۶- خود سازی و رعایت موازین و قوانین دینی و اخلاقی،
- ۷- بر خوررداری از روحیه تعهد و مسؤولیت پذیری؛
- ۸- همگام و همراه با نایبان عام حضرت مهدی علیه السلام در عمل به دین،
- ۹- و ...

بدیهی است انتظار فرج به شرحی که گذشت بهترین عبادت است، و صاحب آن مقامی پس عالی دارد. «و هرگاه در زمان غیبت از دنیا برود، به منزله کسانی است که پس از ظهور حضرت حجت (عج) زنده بوده و تحت فرمان او در راه خدا جهاد می‌کنند.»^۱

به اعتقاد شیعه روزی فرا خواهد رسید که قتل و غارت و فساد و ظلم و ستم از جوامع بشری رخت بر خواهد بست و صلح و آرامش و انسان دوستی جایگزین آن خواهد شد و اسلام در سرتاسر جهان، گسترش خواهد یافت، این آرزوی بزرگ و امید سرشار که روزی بدست آخرین حجت الهی ظلم و ستم نابود می‌شود و تعالیم اسلام و

۱- ر.ک: بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۵.

قرآن بر سرتاسر کره زمین فراگیر خواهد شد «انتظار فرج» نام دارد؛ متأسفانه در طول زمان در اثر رسوخ افکار بیگانه و باطل در بین جمعی از مسلمین برداشتهای غیر صحیحی از اصل انتظار فرج بوجود آمده است. و بدلیل همین برداشتهای کج و غلط باید انتظار را به دو قسمت تقسیم نمود.

۱- انتظار مخرب و اسارت بار ۲- انتظار مفید و سازنده.

انتظار مخرب و اسارت بار یعنی دست روی دست گذاشتن و سکوت کردن و به ظلم و فساد تن در دادن و اعتقاد به اینکه باید ظلم و جور، فساد و خونریزی در تمام جهان فراگیر شود تا امام زمان ظهور نماید بنا بر این هر ظلم و فساد که انجام می شود مقدمه ای است برای ظهور آن حضرت و مبارزه با آنها به معنای مانع شدن از مساعد شدن شرایط ظهور است.

اما معنای دیگر انتظار که انتظار سازنده و حرکت آفرین است همان انتظار فرجی است که امامان معصوم ما در سخنان گهربارشان، شیعیان را ترغیب به آن نموده اند. و آن بدین معناست که شیعیان باید در تمامی جهات خود را برای قیام و انقلاب جهانی حضرت بقیه الله الاعظم ارواحنا فداه آماده نمایند و پیوسته دوستدار حق و حقیقت و دشمن فساد و ظلم و خونریزی باشند و با تلاشهای خویش ضمن اصلاح خود و جامعه زمینه های ظهور را فراهم سازند.

امام زین العابدین علیه السلام می فرماید:

«انْتَظَارُ الْفَرَجِ مِنْ أَعْظَمِ الْعَمَلِ»

انتظار فرج از برترین اعمال است.

همانطور که می دانیم صحت اعمال انسانها منوط به ولایت معصومین است. و ولایت امامان معصوم، تبعیت از فرمان پیامبر و در حقیقت اجر و مزد رسالت آن حضرت است، بدیهی است انتظار فرج تبلور ولایت اهل بیت عصمت و طهارت است و شخص منتظر در چنین حالتی هرگز مرتکب گناه و معصیت نمی شود و عمل واجبی را ترک نمی کند و گرنه نمی توان او را «منتظر» نام نهاد و اگر کسی بدون انتظار و ولایت منجی عالم بشریت و دیگر امامان معصوم شبها را به قیام و عبادت و روزها را روزه بدارد هیچ سود و بهره ای را نصیب خود نخواهد ساخت.

انتظار فرج، انتظار ظهور امامی است که جهان را پر از عدل و داد خواهد نمود و ظلم و ستم را از پهنه گیتی ریشه کن خواهد ساخت.

انتظار فرج از دیدگاه حضرت امام خمینی علیه السلام

حضرت امام راحل (ره) به مناسبت میلاد با سعادت حضرت مهدی علیه السلام در ضمن بیاناتی، منتظران بقیه الله را به چند گروه تقسیم می نماید:

گروه اول: بعضی ها انتظار فرج را به این می دانند که در مسجد، در حسینیه، در منزل بنشینند و دعا کنند و فرج امام زمان علیه السلام را از خدا بخواهند اینها مردم صالحی هستند که یک چنین اعتقادی دارند، بلکه بعضی از آنها را که من سابقاً می شناختم اینها به تکالیف شرعی خودشان هم عمل می کردند، نهی از منکر هم می کردند، امر به معروف هم می کردند لکن همین، دیگر غیر از این کاری ازشان نمی آمد و فکر این هم که یک کاری بکنند نبودند.

گروه دوم: دسته دیگر بودند که انتظار فرج را می گفتند این است که ما کار نداشته باشیم به اینکه در جهان چه می گذرد، در ملت ما چه می گذرد، بر ملت ما چه می گذرد به این چیزها ما کار نداشته باشیم. ما تکلیفهای خودمان را عمل می کنیم، برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیایند انشاء الله درست می کنند - دیگر ما تکلیف نداریم تکلیف ما همین است که دعا کنیم ایشان بیایند و کاری به کار آنچه در دنیا می گذرد و یا در مملکت خودمان می گذرد نداشته باشیم این ها هم یک دسته مردمی بودند که صالح بودند.

گروه سوم: دسته ای دیگر می گفتند که خوب باید عالم پر از معصیت شود تا حضرت بیاید ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هر کاری می خواهند بکنند گناهان زیاد بشود که فرج نزدیک شود.

گروه چهارم: دسته‌ای که از این بالاتر بودند و می‌گفتند باید دامن زد به گناهها و دعوت کرد مردم را به گناه، تا دنیا پر از جور و ظلم بشود و حضرت سلام الله علیه تشریف بیاورند این هم یک دسته‌ای بودند که البته در بین این دسته منحرفهایی هم بودند، اشخاص ساده لوح هم بودند، منحرفهایی هم بودند که برای مقاصدی به این دامن می‌زدند.

گروه پنجم: دسته دیگری بودند که می‌گفتند هر حکومتی اگر در زمان غیبت محقق بشود این حکومت باطل است و بر خلاف اسلام است ... حکومتی باشد بر خلاف انتظار فرج است اینها نمی‌فهمند چه دارند می‌گویند اینها تزریق کردند بهشان تا این حرفها را بزنند نمی‌دانند دارند چه چیزی می‌گویند حکومت نبودن یعنی اینکه همه مردم به جان هم بریزند، بکشند همدیگر را، بزنند همدیگر را، از بین ببرند همدیگر را، بر خلاف نص آیات الهی رفتار بکنند ... الان عالم پر از ظلم است شما یک نقطه هستید در عالم، عالم پر از ظلم است ما بتوانیم جلو ظلم را بگیریم باید بگیریم تکلیفمان است، ضرورت اسلام و قرآن تکلیف ما کرده که برویم همه کار را بکنیم ما نمی‌توانیم بکنیم، چون نمی‌توانیم باید ایشان بیاید تا بکند اما ما باید فراهم کنیم کار را، فراهم کردن اسباب این است که کار را نزدیک بکنیم کار را همچنان بکنیم که عالم برای آمدن حضرت (عج) مهیا بشود.

انتظار فرج در کلام مقام معظم رهبری

حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای مدظله العالی

منتظران صاحب الزمان (عج) به منور شدن چشم انداز زندگی بشر و پایان دوران ظلم و تجاوز امیدوارند و جنایات و ستم و تزویر سردمداران استکبار جهانی نمی‌تواند چشمه امید را در دل‌های آنان خاموش کند، منتظران حضرت حجت تردیدی ندارند که روزگار ظلم و طغیان و تجاوز سرانجام به پایان خواهد رسید و قدرت قاهره حق همه قله‌های فساد و تعدی را از بین خواهد برد اما اعتقاد داریم که با ظهور مهدی موعود (عج) اندیشه و عقول بشری از همیشه خلاق‌تر خواهد بود، ملتها با یکدیگر نمی‌جنگند از دست‌های جنگ افروز اثری نخواهد بود و صلح و امنیت کامل در مقیاس جهانی آن به وجود خواهد آمد و ما برای چنین دورانی باید تلاش کنیم تا جهان روز به روز به این عصر آرمانی نزدیک تر شود.

ملت مسلمان ایران برای حاکمیت اسلام و نزدیک شدن ملت‌های مسلمان به عهد ظهور مهدی موعود (عج) اولین گام را برداشته و این حقیقت روشن که جمهوری اسلامی ایران به توفیقات بزرگی در زمینه‌های مختلف دست یافته همیشه برای دشمنان اسلام دردآور بوده است و ما این موفقیتها را از جمله معجزات اسلام می‌دانیم.

ویژگیها و خصال بارز منتظران راستین

حضرت ولی عصر (عج)

آنچه که از روایات و احادیث امامان معصوم علیهم السلام استنباط می شود منتظران واقعی و راستین دارای ویژگیها و خصلتی هستند که ذیلاً به چند مورد اشاره می شود:

۱- همواره در حال آمادگی نظامی هستند، طبق نص صریح قرآن کریم که می فرماید: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ...»^۱ در هر دوره و عصری باید قدرت و توان تسلیحاتی خود را برای مقابله با دشمنان و دفاع از حریم اسلام و قرآن حفظ نمود و ارتقاء بخشید در دوران انتظار نیز همه منتظران باید در اندیشه تقویت بنیه نظامی خویش باشند چرا که آن حضرت منتظران درمانده و ضعیف و تن پرور را دوست نمی دارد و این دسته از افراد قدرت یاری رساندن به آن حضرت را نخواهند داشت در یکی از زیارتها به شیعیان تعلیم داده شده که آمادگی نظامی خویش را از خداوند متعال طلب نمایند و چنین بگویند: خداوندا همچنان که دل مرا با یاد حجت خود «مهدی» آباد و زنده ساختی سلاح مرا نیز در راه یاری او آماده و آخته ساز.

۲- تولی و تبری داشتن آنهاست، یعنی دوستی در راه خدا و دوست داشتن دوستان خدا و پیشوایان دین و دشمنی در راه خدا و

۱- سوره انفال، آیه ۶۰.

دشمن داشتن دشمنان خدا و پیشوایان دین.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: خوشا به حال منتظرانی که به حضور قائم برسند آنان که پیش از قیام او نیز پیرو او هستند با دوست او عاشقانه دوستند و موافق و با دشمن او خصمانه دشمنند و مخالف.

۳- تکلیف اجتماعی خود را در زمان غیبت ترک نمی کنند، یعنی همانطوری که وظایف عبادی خود همچون نماز، روزه، حج... را انجام می دهند دستورات و وظایف اجتماعی خود نیز همچون امر به معروف و نهی از منکر و مبارزه با ظلم و جهاد را انجام می دهند.

۴- در راستای رسیدگی به مشکلات و مسائل مسلمانان و حمایت از گرسنگان و محرومان با تمام وجود تلاش می کنند.

۵- از اختلاف افکنی ها جلوگیری می کنند و در تمام صحنه های سرنوشت ساز حضور جدی دارند.

۶- همه آنان در یک خط واحد که خط ولایت باشد هستند و همانطوری که ولایت تعدد بردار نیست، منتظران واقعی نیز نباید در چند خط حرکت کنند.

وظایف مردم در دوران غیبت

در دوران غیبت امام عصر (عج) و شیعیان آن حضرت و شیفتگان دیدار طلعت یار وظایفی نسبت به وی دارند که برخی از آنها را یادآور می شویم:

۱- عمل به تکالیف دینی؛ مهمترین وظیفه امت آن است که بر خلاف رضای امام علیه السلام کاری انجام ندهد و پیوسته در این فکر باشد که گفتار و کردارش مورد رضایت و تأیید آن حضرت بوده، موجبات رنجش خاطر آن حضرت را فراهم نسازد. بدیهی است که با انجام تکالیف دینی، می‌توانیم رضایت آن حضرت را که چیزی جز رضای خدا نیست کسب نماییم.

و از طرفی چون عالمان پارسای دینی و فقیهان عادل، نمایندگان امام زمان (عج) می‌باشند راه تحصیل رضایت و جلب نظر آن حضرت پیروی از آنان است، و در حقیقت رساله‌های عملیه (توضیح المسائل) و کتابهای اخلاقی و تفسیری و کلامی، راه و رسم فکری و عملی ما را ترسیم کرده‌اند، به کار بستن آنها مایه جلب نظر و رضایت خاطر ولی عصر (عج) خواهد بود.

۲- محزون بودن به علت محرومیت از دیدار؛ چنان که در دعای ندبه آمده است:

«عَزِيزٌ عَلٰى اِنْ اَرٰى الْخَلْقَ وَ لَا تُرِيّ وَ لَا اَسْمَعُ لَكَ حَسِيسًا وَ لَا نَجْوٰى»

«بر من گران است که مردم را ببینم و تو دیده نشوی، و

سخن آشکار و پنهان تو را نشنوم»

۳- دعا کردن برای حفظ وجود مبارک آن حضرت؛ یکی از دعا‌های

رسیده، دعای معروف: «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحُجَّةَ بْنِ الْحَسَنِ...» است؛

- ۴- انتظار فرج آن حضرت؛ آمادگی ظهور و اقامه‌ی حکومت عدل گستر؛
- ۵- صدقه دادن برای حفظ وجود مبارک امام عصر (عج)؛
- ۶- استمداد و استغاثه به آن حضرت در شدايد و گرفتاری؛
- ۷- صلوات فرستادن برای تعجیل فرج؛ بهتر است این گونه باشد:
«اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجه»؛
- ۸- خواندن زیارتنامه آن حضرت در روزهای جمعه؛ اول دعای مذکور چنین است: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ...» که در کتابهای دعا از مفاتیح الجنان آمده است.
- ۹- به احترام نام گرامی آن حضرت از جای برخاستن؛
- ۱۰- انجام اعمال مستحبی و هدیه به آن حضرت؛ مانند: حج، عمره، قرائت قرآن و...
- ۱۱- توجه داشتن به آن حضرت در تمام کارهای روزانه؛
- ۱۲- خواندن دعای زیر که در خواستی جهت شناخت آن حضرت است؛ دعا چنین است:

«اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ
أَعْرِفْ نَبِيَّكَ، اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي
رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ، اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنْ
لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي.»

منابع و مأخذ

علاوه بر مأخذی که در پی نوشتها اشاره شد، از منابع دیگر نیز در تهیه این مقاله استفاده شد. برخی از منابع جهت بهره جویی از آن و رعایت امانت عبارتند از:

- ۱- سیره پیشوایان، مهدی پیشوائی
- ۲- الاهیات، (استاد) جعفر سبحانی
- ۳- راهنما شناسی، (استاد) مصباح یزدی
- ۴- مهدی انقلابی بزرگ، (استاد) ناصر مکارم شیرازی
- ۵- اصول دین، هیئت تحریریه مؤسسه در راه حق
- ۶- ره توشه راهیان نور (اصول عقاید)، زیر نظر (استاد) علی ربانی با همکاری جمعی از جمله نگارنده
- ۷- پیشوای دوازدهم، هیئت تحریریه مؤسسه در راه حق
- ۸- منتهی آمال، (محدث) شیخ عباس قمی